

12. MUITA KESKEISIÄ MIELENTERVEYSHÄIRIÖITÄ

RIIPPUUUDET

- **Päihderiippuvuus** tai **päihdehäiriö**: voimakas tai pakonomainen halu käyttää jotain ainetta ja vaikeus hallita käyttöä
 - ongelmakäyttö alkaa usein **elämishakuisuudesta**
 - käytön muuttuessa ongelmalliseksi päihdettä käytetään **impulsiivisesti**
 - lopulta käyttö muuttuu **pakonomaiseksi** (kompulsiiviseksi)
- **Toiminnallinen riippuvuus**: kohdistuu mielihyvää tuottavaan toimintaan
 - esim. rahapelaamista tai seksuaalista yliaktiivisuutta
- Riippuvuuden taustalla usein jokin muu mielenterveyden häiriö
 - riippuvuutta aiheuttavalla asialla yritetään hoitaa esim. ahdistusta tai masennusta

SYÖMISHÄIRIÖT

- **Syömishäiriöt:** syömiseen, ruokaan, painoon tai liikuntaan liittyvät pakkoajatukset ja niihin liittyvä epätyypillinen käytös
 - usein keino, jolla ihminen yrittää hallita ahdistusta
 - voi antaa kokemuksen hallinnan tunteesta, mutta ei ratkaise itse ahdistavaa asiaa
- **Erilaisia syömishäiriöitä**
 - **anoreksia eli laihuushäiriö:** pakonomainen laihduttaminen
 - **bulimia eli ahmimishäiriö:** keskeistä ahmiminen ja siihen liittyvä pakonomainen oksentelu
 - **ahmintahäiriö:** suurien ruokamäärien pakonomainen ahmiminen
- Syömishäiriöt ovat vaarallisia: jopa 5 % anoreksiaan sairastuneista menehtyy

PSYKOOSIT

- **Psykoosi:** tila, jossa todellisuudentaju on vakavasti heikentynyt
 - vaikea erottaa, mikä on totta ja mikä ei
- **Psykoosin oireet**
 - **positiiviset oireet:** normaaliin psyykkiseen toimintaan verrattuna ylimääräisiä oireita, esim. harhaluulot tai aistiharhat
 - **negatiiviset oireet:** puutosoireita, esim. tunteiden latistumista tai aloitekyvyttömyyttä
- **Lyhytkestoinen psykoosi** voi kestää päivästä kuukauteen
- Pitkäaikaisia psykoosisairauksia esim. **skitsofrenia**

PERSOONALLISUUSHÄIRIÖT

- **Persoonallisuushäiriö:** pitkäkestoinen ja jäykkä ajatus- ja käyttäytymismalli, josta aiheutuu henkilölle kärsimystä ja haittaa
 - alkaa usein nuoruudessa tai nuorena aikuisiässä
 - taustalla voi olla mm. lapsuuden kaltoinkohtelua tai vanhempien mitätöivää suhtautumista
- **Persoonallisuushäiriöt ICD-11-luokituksessa**
 - negatiivinen emotionaalisuus
 - epäsosiaaliset piirteet
 - kyvyttömyys tai haluttomuus hallita impulsseja
 - pakonomaisuus tai vaativuus
 - irrallisuus tai välinpitämättömyys